

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četr-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon Interurban 115

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stran
Din 700.—, četri strani
Din 350.—, Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Ob zatonu leta.

Leto 1928 gre v zaton. Še štiri dni in izginilo bo v morje večnosti. Običaj je med ljudmi po mestih in že tudi po deželi, da Silvestrov večer proslave s šumnimi veseljami. Z izrazi veselja se poslavljajo od starega leta, z občutki veselja pozdravljajo prihod novega leta. Poslednje veselje je bolj razumljivo, ker novo leto vzbuja nove nade ter dela nove upe boljše bodočnosti. Ob slovesu od starega leta pa se pred človekovimi očmi razgrinja vse to, kar je preteklo letu človeku razgrnilo iz svojega naročja, in bilo je več bridkega nego sladkega, več slabega nego dobrega, več trpljenja nego veselja. Ne bomo se udali nežnočutju ter dogoke zahajajočega leta presojali po tem merilu. Kot glasilo javnosti hočemo svoj pogled z resnim preišljevanjem obrniti nazaj v leto, ki se nam izmiče, dobro se zavedajoč, da je prihodnost nadaljevanje sedanosti ter da imajo dogodki bodočnosti svoje korenine v prilikah sedanjega časa.

Državni jubilej.

Leto, ki gre v zaton, je bilo jubilejno leto. To je bila njegova glavna oznaka. Deseto leto je bilo po končani svetovni vojni. Deseto leto, odkar je bilo končano klanje in pustošenje, kakor ga ne pozna svetovna zgodovina. Vojska pa ni samo morila in pustošila, ona je tudi ustvarila nove oblike življenske skupnosti: nove države. Ustvarile so se države, katerih prej ni bilo, ali pa se je starim državam dal nov obseg in nova oblika. Med novimi državami je tudi naša država.

Narodna država je velikega pomena za življenje in obstoj naroda, odločilnega pomena za njegovo veljavo v krogu kulturnih narodov. Nemški učenjak Hegel je rekel, da se v svetovni zgodovini jemljejo v ozir in poštev samo tisti narodi, ki tvorijo lastne države. Na te resnične besede, ki jih potrjuje zgodovina Jugoslovancev, je Slovence spomnil poslanec g. dr. Hohnjec v svojem govoru na letošnjem občnem zboru Prosvetne zveze, ki je bil o priliki proslave državne desetletnice, ter je izjavil: »Mi Slovenci se dobro zavedamo velikega pomena narodne države, ker smo dolgo dobo vodili najtežjo borbo za ohranitev slovenske narodnosti, ki je bila v nevarnosti, da utone v širo-

kem morju tujinstva. Izpoveduotoč svoj smisel in svojo voljo za to državo, ji jelimo najlepšo bodočnost in najboljši napredek. Ne prikrivamo si dejstva, da notranja ureditev države ni tako zasnovana, da bi bili z njo zadovoljni vsi i Srbi i Hrvati i Slovenci. Verujoč v moč razvoja, ki vlada vsemu obsežnemu svetu življenja, se nadejamo ter pričakujemo, da se bo tudi notranje življenje naše države razvijalo in napredovalo v tej smeri, da bo enakopravnost vseh državljanov zajamčena ter da bode država potom notranjega sporazuma postala domovina zadovoljnih Hrvatov, Slovencev in Srbov.«

Naše katoliško slovensko ljudstvo se dejansko zaveda velike važnosti naše narodne države in zato je deset letnico njene ustanovitve in njenega obstoja vsepovsodi obhajalo s toplim rodoljubnim čustvom. To je posebno pokazalo z ogromno udeležbo na veličastni proslavi državnega jubileja v Mariboru, ki je velevažna postojanka slovenstva in jugoslovanstva na severni meji naše države.

SLS opera ljudstva in države.

Slovenska ljudska stranka se je v tem letu pokazala kot skozinsko državotvorna stranka. Proslava državnega jubileja je to samo na zunanaj dokumentirala (izpričala). Najboljši dokaz za to pa je delovanje SLS. Delo hvali človeka, ne pa lepe besede: In delo SLS je največji slavospev za njo. V tem letu je naša stranka svoje najboljšje moči poklonila v dobro državi. Predsednik naše stranke dr. Korošec je kmalu po začetku leta prevzel velevažno ministrstvo notranjih zadev, po nesrečnih dogodkih 20. junija pa je vzel v svoje roke kot predsednik vlade državno krmilo. V tem letu smo Slovenci na odličan način dokazali, kolikega pomena je naše ljudstvo za celokupno državo. Mi smo ljudstvo miroljubja, redoljubja in deloljubja. Te naše lepe lastnosti smo stavili na razpolago naši državni upravi. Stremljenje naše stranke, njenega voditelja in vseh strankinih zastopnikov je, pomiriti razburjene duhove v državi, delu priboriti v vseh panogah javnega življenja in zlasti na polju gospodarstva prvenstvo pred besedo in govorjenjem, državno upravo u-

rediti tako, da bo v njej vladal red in vodila žezlo samo zakonitost.

Tako je naša stranka dajala in daje državi, kar je državnega, pri tem pa ni nikdar pozabila na to, da ne bi dala ljudstvu, kar njemu pripada. Naša stranka je z dosledno pazljivostjo in vztrajnostjo stala na braniku gospodarskih interesov našega ljudstva. Odkar je leta 1927 prišla na vlado, v kateri je bila samo nekaj mesecev, ter je leta 1928 dobila možnost nadaljevati započeto delo, je začela davčni vijak, ki je pod vlado demokratov in samostojnežev z vso silo pritiskal ljudstvo, da so mu pokale kosti, odvijati ter davke zmanjševati. V tem letu je bil v narodni skupščini sklenjen in sprejet novi davčni zakon, ki stopi z novim letom 1929 v veljavo in ki bo storil konec davčni neednakosti v državi. Od novega leta naprej se bodo v cel državi plačevali isti davki. Tako je naša stranka dosegla zmanjšanje davkov v prečanskih krajih in zenačenje davkov v cel državi. Kar so samostojni demokratje in samostojni kmetijci obljubljali cela leta, cesar pa niso izpolnili, to je naša stranka izvršila v kratki dobi, odkar je na vladi. Storila je to v dobi, ko so v notranjosti države vsled brezobzirnega in brezvestnega hujskanja združenih samostalnih demokratov in radičevcev politične strasti bile razpaljene do vrelosti.

Napredna fronta v Sloveniji — propadla.

Samostalna demokratska stranka je v motni vodi, ki je nastala vsled poostritve razmer med Srbi in Hrvati, poskusila ribariti. Zgubila je vsled svoje hujskajoče politike, porojene iz najgrše sebičnosti, ves politični ugled. Vrgla je mreže ter vlovila — Radiča. Do jeseni leta 1927 je Radiča strastno napadala kot kmetskega hujskača in nasprotnika države. Ko ga ji imela v svoji mreži, ga je počela braniti in celo hvaliti. Ni to storila iz prepričanja — kaj je samostalnim demokratom za prepričanje! —, marveč da bi ga ohranila v svoji oblasti ter se z njegovo pomočjo priljubila hrvatskemu narodu. Z Radičevim pomočjo je hotela vloviti v svojo mrežo tudi slovenski narod. Značilno je za slovensko samostalno demokratsko stranko, da se je tako odtujila slovenskemu ljudstvu, da se je morala hrvatskega radičevizma poslužiti kot ključa do srca slovenskega ljudstva. Organizira-

la je napredno fronto, da bi zavzela trdnjavo katoliškega slovenstva. Žerjav, Kramer, Pucelj, Urek in karkorkoli se imenujejo ti poveljniki napredne fronte, so z velikim bobnom hodili okoli po Sloveniji ter vabili, klicali in prosili: »Hajd v napredno fronto pod Pribičević-Radičevovo zastavo.« Bobnali so od shoda do shoda, klicali v boj zoper klerikalnega zmaja, ljudje pa so se jim smejali. Poveljniki napredne fronte so tu, toda vojske ni. Komandanti pribičevićanstva in radičevizma v Sloveniji so komandirali napad na klerikalne trdnjave v Sloveniji, pa ni bilo vojakov, ki bi ga bili izvršili. Naše ljudstvo ne zaupa nobenemu liberalcu, pa naj prihaja k njemu v

gosposki ali kmetski obleki, ker dobro ve, da je vsak strankarsko-organiziran liberalizem laž in hudobija. Če se gosposki in kmetski liberalci združita, je nezaupanje ljudstva še večje, ker se ljudstvo z vso opravičenostjo boji, da mu bo združeni liberalizem napravil še večjo škodo. Bilanca napredne fronte v Sloveniji ob koncu leta 1928 je ta: Napredni generali so tu, toda vojakov ni. In še tisti maloštevilni, ki so se dali izpočetka omamiti od zvokov liberalne trompete, so postali nezaupni ter zapuščajo postojanke. Raste pa od dneva do dneva tista fronta, ki je edino upravičena v Sloveniji, to je fronta slovenskega katoliškega ljudstva.

ve, da je v vladi — bolj kot ne napoti. Čim se umakne, bo prostor za radičevce. Toda njemu je težko iti zopet s Pribičevićem. Bolje je s sedanjjo vlado.

Radičevci in Pribičevićevci gredo narazen? Ta politična zveza je bila tako nenaravna, da je bilo naprej mogoče vedeti, da ni stalna. Radičevci so uvideli, da je Pribičević samo zaradi sebe z njimi in ne zaradi Hrvaške. Ker je zadnji čas skušal tudi denarno podporo dosedanjih radičevskih financirjev spraviti na svoj mlín, so ga postali siti. Slovenski demokrati imajo nalog, pripraviti odhod Pribičevića iz Zagreba. Ker je zavozil v Beogradu, ker je izgnan iz Zagreba, pride sedaj menda v Slovenijo, kjer se mu bo pa slabše godilo.

Hrvatje postajajo trezni! Razven nekaterih kričočev je bilo itak že precej časa mirno med hrvaškimi narodom. Hrvaško politiko komandirajo čifutski časnikarji, pa študenti in nekateri častihlepní politiki. Gospodarski in trezni politični krogi pa so začeli zadnji čas uvidevati, da to ne gre, da bi ti nepoklicani vodili hrvaško politiko in so zato posegli vmes. Javno že zavračajo prenapeteže in tako bomo preje, kakor upamo, prišli do tega, da se bo hrvaška politika zasukala v pravo smer. Angleški poslanik Kenard je te dni v tem smislu radičevcem pot pokazal, kakor sta se zmenila preje z dr. Korošcem.

Koliko je naša država dolžna? — Vsaka mlada država ima dolgove, pa v Evropi danes sploh ni države brez dolgov. Naša država pa je prinesla seboj precej tudi predvojnih dolgov, ne le srbskih, ampak tudi avstroogrskih. Svota vseh dolgov znaša 26 milijard 600 milijonov Din. Ako pomislimo, da je to dvakratni leti proračun naše države, potem vemo, da ta zadolženost še ni tako huda. Bila bi pa seveda veliko manjša, ako bi mi zadnja tri leta ne imeli tako slabe letine.

*

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italijanski pajek. V Italiji delajo zvesti hlapci Mussolinija. Delajo zvesto za njega in njegovo nasilno oblast. Zunanjo politiko vodi Grandi. To je pravi politični pajek. Prede in prede okrog Balkana in utrjuje svojo mrežo. Zdaj je šel tudi v Turčijo, da bi še njo pridobil za to. Ni pa se mu vse tako posrečilo, kakor recimo v Albaniji. Pa misli ta pajek, da res ni nikogar, ki bi preje to pajčevino strgal, predno bi se Mussolini po njej spustil in Jugoslavijo pohrustal. Naj le misli! Mi vemo nekaj drugega. Mi vemo, da bo pajka preje nekdo od zadaj vščipnil, predno bi se naprej podal. Zato zastoj ta italijanska politična pajčevina okrog Balkana!

Francoska vlada za pravice katoličanov. Francoska vlada vstraja na tem, da naj se katoliškim redovom zopet dovoli naseljevanje v Franciji

POLITIČNI RAZGOVORI

Dobro razporeženi so sedeli o praznikih naši znanci skupaj, da so se porazgovorili.

»Politika pa nima nič praznikova, je omenil župan.

»Pri nas v Jugoslaviji ima politika ravno deset let že praznik, pravega delavnika še ni bilo«, tako je za šalo rekel naš šaljivec, mislil pa je za res

»Imaš prav«, mu je pritrtil gospodar. »Samo, da ti prazniki politike v Jugoslaviji se mi zdijo kot nepretrgano popivanje in pretepanje. Kakor bi se fantje dajali, tako je eden zgoraj pa zopet spodej in še ne vidiš ne prav, kdo je močnejši, kdo je kriv, da jo je ta ali oni po grbi dobil. Mrtvi so že obležali v tem političnem pretepu, a še ni konca. Nekaj pa se zdaj vendarle godi, nekaj, kar se zgodi tudi po vsakem vaškem pretepu. Vsi začno popraševati: kdo je bil kriv? In tako se danes vsi v Jugoslaviji izprašujejo: kdo je bil vseh teh deset let kriv, da je trajal ves ta čas politični pretep? In oči vseh se obračajo v enega, črnega, s ciganskimi očmi in zlatimi zobmi ...«

»Ne imenuj ga! Preveč ga poznamo! Preveč se ga je imenovalo, preveč se ga je poslušalo«, tako je odločil župan. Šaljivec pa se ni dal, da bi ga ne imenoval. Zapel je po melodiji ciganske sirote: »Sirota jaz okrog blodim, ubog Pribičević! Za zadnje vejo se lovim, pa ne pomaga nič!«

»Ta je ta! Res, peli bomo o njem, pa ta pesem bo pesem tuge za Jugoslavijo. On blodí: od centralizma, h kateremu je zapeljal Srbe, je zablodil k veleizdajstvu, h kateremu je nahujskal Hrvate, in zdaj, ko je spril brata, zdaj se lovi — na Davidoviča, staro grčo ob politični reki, kjer pa ljudi ne bo zanj rešitve. Za novo leto namreč naši liberalci in Pribičevićevi pristaši niso kupili le novega koledarja, ampak tudi novo politiko.

»Te pravzaprav niso kupili, ampak so si jo ukradli, ker denarja nimajo več«, mu je ugovarjal šaljivec.

»Pri njih odloča politiko — denar, se začelo. Zdaj, ko pri Hrvatih ne

dobivajo več, ko bankam in veleindustrijam, ki so plačevale namesto državnega davka — davek naravnost liberalni stranki, ni treba tja plačevati, zdaj se je ustavila politična lajna liberalna in nobene prave viže ne spravi več iz sebe.«

»Tista bo še šla: »O, zdaj gremo, o zdaj gremo, nazaj nas več ne bo!«

»No, no«, je pokaral župan, »danes sta pa oba razposajena. Sta morda kaj všelega slišala!«

»Kako da ne bi! Pomislite, prijatelji! Mora, ki je ležala nad celo Hrvaško, ta mora je vržena ob tla in Hrvatje dihajajo svobodno in govorijo svobodno. Ta njihova beseda je zdaj pametna. Ta njihova beseda gre za tem, da preneha ta dolgoletni spor v Jugoslaviji. Ta njihova beseda kaže, da bodo sprejeli ponujeno roko v spravo in šli tudi oni, kakor je že šel naš voditelj dr. Korošec, na delo za boljše bodočnost. Ne more biti več dolgo, ko se bodo tudi oni pokazali, da so drugačni, kakor jih je slikal Pribičević, da so boljši, kakor so si mislili o njih Srbi. Danes se Hrvatje že v celoti, tudi radičevci, veselijo, da je skozi najbolj napeto dobo vodil državo dr. Korošec in jo je rešil notranjih bojev in zunanjih vojaških posredovanj, do česar vsega bi lahko prišlo vsled hujskanja gotovih politikov!«

»Kaj bodo pa zdaj liberalci«, je resno vprašal župan.

Prav hitro mu je odgovoril šaljivec: »Te bi bilo najbolje dati v špirit, da jih shranimo za svarilen zgled vsem potomcem v Jugoslaviji, kdo je bil prvih deset let največji škodljivec v državi!«

V NAŠI DRŽAVI.

Davidovičev trud, da pride iz vlade. Že 14 dni si Davidovič prizadeva, da pride iz vlade. Že napove en dan, ko bo odločitev padla, kakor je to napovedal za preteklo soboto, dan je prišel in minil, ali — Davidovič je ostal v vladi. Sploh ni pustil na tem sestanku nikomur drugemu govoriti, le on je imel besedo. Davidovič